

JÖRN
LIER
HORST
YÖMIES

Suomentanut Päivi Kivelä



Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava



NORLA

Norwegian Literature Abroad, on tukenut tämän käännöksen julkaisua.

Norjankielinen alkuteos *Nattmannen*

Copyright © Jørn Lier Horst 2009

Published by agreement with Salomonsson Agency

Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Otava 2024

ISBN 978-951-1-43155-8

OTAVA
KIRJAPAINO

Keuruu 2024



Aras Alille, missä oletkin

Sumu oli noussut mereltä yön aikana. Se ympäröi häntä lyijynraskaana ja muutti kaiken epäselviksi varjokuviksi. Vera Kvålsvik siirsi laukkuja ylemmäksi olalla ja tähyili tarkasti harmaanvalkoiseen sumuun. Hän oli kulkenut samaa reittiä melkein joka aamu kohta kolmekymmentä vuotta ja olisi osannut pieneen kirjakauppaan pilkkopimeässäkin, mutta sumu oli pahempaa kuin pimeys. Se muutti kaiken tutun vieraaksi, teki uusia ääriviivoja, varjoja ja himmeitä värejä. Se oli kuin petoeläin, joka lähestyi äänettömästi hiipien selän takana.

Hän painoi päänsä alas ja keskittyi katsomaan jalkojaan. Kengänkorot kopisivat torin kiveyksellä. Muuten oli aivan hiljaista.

Hän työnsi epämiellyttävän tunteen pois mielestään ja yritti keskittyä edessä olevaan viikkoon. Kauppaan oli tulossa paljon uusia kirjoja. Ne olivat hänen elämäänsä. Kirjat. Päivä tuntui aina helpommalta kun tiesi, että kotona oli hyvä kirja odottamassa.

Jossain edessäpäin haukkui koira. Hän melkein näki miten se kurkotti kaulaansa varoittaakseen vaarasta. Hän pysähtyi, puristi vaistomaisesti olkalaukkuja molemmin käsin ja katseli ympärilleen. Torinlaidan kerrostalot häämöttivät korkeina sumun keskellä. Vielä viisikymmentä askelta ja hän olisi perillä.

Koira vaikenä, mutta pelko oli saanut hänestä otteen. Hän ei ollut yksin. Jossain sumun keskellä kolahti ovi. Askelia kadul-


la. Autonovi paukahti kiinni ja moottori käynnistyi. Vähän matkan päässä raakkui varis. Arkipäiväiset äänet kuulostivat kovilta ja pelottavilta.

Vera Kvålsvik puraisi alahuultaan. Viileässä ja kosteassa ilmassa oli meren suolainen maku.

Varis raakkui uudestaan. Sumu oli nihkeää ja tahmeaa, se tuntui tarttuvan häneen kiinni ja takin allakin tuntui kostealta. Hän astui vielä askeleen eteenpäin ja kaiveli laukusta kaupan avainta valmiiksi käteen. Sitten hän pysähtyi taas ja epäröi. Harmaanvalkoisesta sumusta häämötti jotain, mitä ei ollut näkynyt siellä muina aamuina. Se näytti pieneltä patsaalta tai rintakuvalta, joka oli jätetty viikonlopun aikana torin keskellä olevaan kivireunaiseen kukkapenkkiin. Saman tien hän käsitti, ettei se voinut olla patsas. Se oli jotain muuta, pelottavaa.

Vera Kvålsvik astui pari askelta ja siristi silmiään. Sydän alkoi jyskyttää kiivaasti. Sitten suu avautui huutoon.

2

 li maanantai, marraskuun kymmenes päivä. William Wisting istui keittiöpöydän ääressä edessään kahvikuppi ja paahtoleivän pala, jolla oli mansikkahilloa. Kello oli 06.57 ja hän oli ollut hereillä jo melkein kaksi tuntia.

Hän heräsi nykyään yhä aikaisemmin. Aluksi hän oli jäänyt makaamaan sänkyyn ja katsellut vieressään olevaa tyhjää paikkaa, mutta valvottuaan aamuyöt sillä tavoin pari kuukautta hän oli käsittänyt, ettei kuitenkaan saisi uudestaan unta, ja oli alkanut nousta heti ylös.

Hän söi kuivan leivänpalan ja joi kahvia päälle. Pimeä yö oli vaihtunut sumuiseksi aamuksi. Päivä oli harvinainen, oli aivan tyyntä. Sumutorvi ulvoi kaukana kuin yksin jätetty eläin ja muisuttu hänelle, miten hiljaista talossa oli.

Wisting ei ollut ennen huomannut, miten nuutuneelta ikkunalaudalla oleva viherkasvi näytti.

Hän nousi ja työnsi sormen kukkaruukkuun, hieroi kuivaa multaa peukalon ja etusormen välissä ja mietti, antaisiko kasvin kuolla. Hän päätti kuitenkin antaa sille vielä mahdollisuuden ja meni tiskipöydän luo, laski vettä lasiin, kaatoi sen kukkaruukkuun ja nykäisi samalla pois pari ruskeaa lehteä.

Aamulehti oli avoinna asuntoilmoitusten kohdalta. Pieniä, nykyaikaisia huoneistoja, ei pihaa eikä kunnossapitovelvollisuuksia. Joskus loppukesällä hän oli alkanut harkita muuttoa. Siihen asti

hän oli tuntenut kuuluvansa taloon ja suureen puutarhaan, joista molemmista oli näköala Stavernin yli merelle. Oli tuntunut pe-tokselta luovuttaa talo vieraille ihmisille, mutta mitä useammin muutto tuli mieleen, sitä paremmalta ajatus alkoi tuntua.

Puhelin soi ja keskeytti pohdinnan. Hän vilkaisi vaistomaisesti kelloa ennen kuin otti puhelimen pöydältä, näki että numero oli Linen ja vastasi.

”Hei, minä täällä”, tytär sanoi. ”Mitä kuuluu?”

Wisting yskähti ja yritti eritellä tytön äänensävyä. Kuulostel-la, oliko jotain vialla.

”Hyvää”, hän vastasi. ”Entä sinulle?”

”Olen tulossa sinne”, Line kertoi.

Wisting ilahtui. Puoli vuotta sitten Line oli jättänyt rakoilevan avoliiton taakseen ja muuttanut Osloon saatuaan sijaisuuden VG:stä. Wisting oli ollut ylpeä kun tytär palkattiin maan suurimpaan sanomalehteen. Se oli hänestä melkoinen saavutus. Mutta Line olikin saanut parissa vuodessa pienessä paikallislehdessä enemmän aikaa kuin moni toimittaja koko työuransa aikana. Tytössä oli samaa intoa, joka oli ajanut Wistingiä eteenpäin, ja lisäksi hänellä oli lähes yliluonnollinen kyky osua oikeaan paikkaan oikeaan aikaan. Se oli huomattu.

”Työkeikalle?” Wisting kysyi.

”Tulen pariaksi päiväksi seuraamaan Matkalaukkutapausta”, Line selitti.

Wisting rypisti otsaansa. Hän ei pitänyt siitä, että tytär kirjoitti niistä tapauksista joita hän tutki, mutta tällä kertaa rypyt johtuivat uteliaisuudesta. *Salaperäinen matkalaukku* oli komeillet lehtien etusivuilla jo pari viikkoa, mutta tutkinta oli polkenut paikallaan alusta asti. Vaikka juuri sen tapauksen hän olisi halunnut ratkaista.

”Sain kiinnostavan vihjeen”, Line jatkoi huomattuaan, että isä muuttui hiljaiseksi. Hän tunsu isänsä ja tiesi, mitä tämä ajatteli. ”Tapaan erään naisen, joka tietää ehkä jotain.”

”Vai niin”, Wisting sai sanotuksi mutta ei kysellyt enempää.

”Se ei ole mikään salainen lähde”, Line lisäsi käsittäen Wistingin ajatukset. ”Sinäkin voit puhua hänen kanssaan jos haluat.”

”Tai sitten voin lukea tiedot lehdestä.” Wisting nousi ja meni katsomaan, mitä jääkaapissa oli. ”Kuinka kauan viivyt täällä?”

Jääkaapin oven suhahdus herätti kissan, joka oli maannut kerällä huopansa päällä. Se kohotti päätään, nousi ja tuli kiehnäämään hänen sääriään vasten.

”Huomiseen.”

Wisting otti jääkaapista paketin keittokinkkua, pudotti viimeisen viipaleen lattialle ja sulki oven.

”Buster ilahtuu kun tulet”, Wisting sanoi ja rapsutti kissaa korvan takaa.

Line nauroi.

”Älä näe liikaa vaivaa”, hän pyysi. ”En tarvitse muuta kuin oman sänkyni.”

”En”, Wisting vakuutti ja vilkaisi kelloa. Hän ehtisi imuroida ennen töihin lähtöä. Ja kaupassakin pitäisi käydä. Leipää, leikkeleitä ja maitoa. Line joi maitoa. Ja jotain päivällisruokaa. Hän kirjoitti lapulle ostoslistan.

Hedelmiä, hän ajatteli ja kirjoitti senkin muistiin. Line piti vihreistä omenoista. Töistä voisi lähteä tuntia aiemmin. Silloin hän ehtisi käydä haudallakin ja puhdistaa sen.

”Mihin aikaan tulet?” hän kysyi.

”Viiden maissa?” Line ehdotti.

Puhelin piippasi merkiksi, että toinen puhelu oli tulossa.

”Nähdään silloin”, Wisting lopetti, laski puhelimen korvalta, vilkaisi näyttöä ja tunnisti poliisin johtokeskuksen numeron.

3

Tyttö oli katsellut maailmaa kirkkain, vihrein silmin.

Wisting kallisti päätään. Tytön tyhjä katse veti hellittämättä puoleensa. Wisting perääntyi askeleen, mutta ei pysynyt kääntymään pois päin.

”Onko se aito?” hän kysyi ääni särähtäen.

Rikospaikkatutkija Espen Mortensen nyökkäsi.

Wisting nielaisi. Hän oli ehtinyt nähdä pitkän uransa aikana lähes kaikki raakuuden ja julmuuden muodot, mutta ei ollut koskaan uskonut pelkkään pahuuteen. Siihen että jotkut ihmiset olisivat läpikotaisin pahoja. Ei ennen kuin nyt. Tämä rikos oli peräisin mustaakin mustemmista aivoista.

Vihreäsilmainen tyttö oli ehkä kahdentoista. Hänen päänsä oli irrotettu ruumiista ja pistetty seipään kärkeen.

Wisting näki ruokatorven sileää, kierteistä lihaskudosta ja henkitorven rustorenkaita. Haavapinta oli rosainen ja siitä roikui jänteitä ja ihonriekaleita seivästä vasten.

Kasvot olivat pyöreät, nenä litteä ja leuka terävä. Korvat olivat matalalla ja vihreät silmät kapeat ja vähän vinot. Musta tukka oli pörrössä mutta vieläkin löyhästi poninhännällä.

Poskilla kiilsi jotain hopeanhoitoista. Wisting oli nähnyt selaista ennenkin. Silmät oli itketty kuiviin. Suolaiset kyyneleet olivat kuivuneet poskille. Tuntui kuin hän näkisi vihreistä silmistä

pelon, kivun ja tuskan. Tyttö oli tiennyt millainen kohtalo häntä odotti ja pyytänyt armoa.

Wisting oli ollut poliisina lähes kolmekymmentä vuotta ja kohdannut monta väkivaltaista äkkikuolemaa. Hän oli nähnyt kuolleita ihmisiä suolet ja muut sisäelimet sylissä. Ruumiita, joihin oli isketty kirves tai puukko, seinille roiskunutta aivomassaa. Jotenkin hän oli oppinut kestäämään sen kaiken, työntänyt julmat näyt mielestään ja keskittynyt miettimään, miten tutkinnassa olisi paras edetä. Lasten kohdalla oli kuitenkin toisin. Heidän kuolemansa tuntui aina yhtä mielettömältä ja kohtuuttomalta. Niissä tilanteissa hänen ammattilaisuojakilpensä mureni. Hän järkyttyi ja lamaan-tui. Tuntui kuin kaikki toivo ja usko ihmisyyteen olisi romahtanut.

Tässä tapauksessa oli kuitenkin myös muuta, mikä huolestutti häntä. Murhaaja ei ollut toiminut järjettömästi tunnekuohun vallassa. Kuolleen tytön pää oli tuotu näytteille kuin murhaaja olisi ylpeä teostaan. Hän halusi näyttää uhrinsa ja se todisti, että teko oli huolellisesti harkittu.

Wisting huomasi hengityksensä kiihtyvän ja pakottautui työskentelemään ammattimaisesti.

Hän katseli ympärilleen ja yritti muodostaa kokonaiskuvaa mutta havaitsi samalla yksityiskohtia, jotka voisivat kertoa jotain murhaajasta.

Seiväs, johon pää oli pistetty, oli noin kaksi metriä pitkä ja miehen käsivarren paksuinen. Se oli kuorittua puuta ja säiden harmaannuttama. Sen juurella pensaiden välissä näkyi muutama epäselvä jalanjälki, joku oli kävellyt kukkapenkissä. Pienet kohoumat jäljissä muodostivat säännöllisen kuvion ja kenkä oli ollut vähän pienempi kuin hänen omansa. Hämähäkki oli ehtinyt kutoa harvan verkon kahden oksan väliin sen jälkeen kun ne olivat painuneet jalan alla maahan ja nousseet uudestaan. Vaaleissa langoissa välkkyi kastepisaroita.

Maassa seipään lähellä oli myös pari tupakantumppia, rypistetty paperinpala ja litistynyt purukumimöykky. Ne oli voinut heittää

kuka tahansa, mutta kaikki ne kerättäisiin merkittyihin todistepusseihin. Paikalla ei kuitenkaan näkynyt mitään, mikä olisi ohjannut tutkintaa johonkin suuntaan. Silti Wisting uskoi, että tässäkin tapauksessa palaset hitaasti mutta varmasti löytäisivät paikkansa niin kuin muurin päälle yksi kerrallaan laskeutuvat lumihuutalet.

Hän astui vielä askeleen taaksepäin ja liikautti harteitaan. Paikalla vallitsi synkkä, pelokas ja hämmentynyt tunnelma, yhtä sakea kuin heitä ympäröivä sumu.

”Mitä arvelet?” hän kysyi Mortensenilta.

”En usko että hän on norjalainen”, rikospaikkatutkija vastasi katsellen pyöreitä kasvoja. ”Hänessä on aasialaisia piirteitä.”

Wisting nyökkäsi. Ensimmäiseksi tutkinnassa täytyi selvittää uhrin henkilöllisyys. Hän tiesi että kuolema saattoi vääristää kasvopiirteitä ja vaikeuttaa tunnistamista. Silmät painuivat syvälle, pehmeät osat pullistuivat ja iho tummui. Siitä huolimatta hän oli samaa mieltä. Litteä nenä, vinot silmät ja musta tukka eivät olleet tyypillisiä pohjoismaisia piirteitä.

”Teloituksesta on joitakin tunteja”, Mortensen jatkoi osoittaen haavan reunaa, johon veri oli kuivunut punaruskeaksi. ”Luultavasti hänet tapettiin iltayöstä.”

”Teloituksesta”, Wisting toisti lähinnä itselleen. Sana oli melkein yhtä raaka kuin tekokin.

Mortensen otti kameran esiin. Wisting kääntyi katsomaan torille. Sumu alkoi haihtua. Hän näki kaksi virkapukuista poliisia, jotka seisoivat punavalkoisen sulkunauhan edessä selin heihin. Uteliaita katsojia oli kokoontunut pieniksi ryhmiiksi. Wisting erotti katkelmia hiljaisista keskusteluista, äännet olivat hämmästyneitä ja huolestuneita.

Sivukadulta kuului raskaan ajoneuvon jyrinää ja hän kääntyi katsomaan sinne. Kaksi suurta paloautoa ajoi torille. Toinen järjestyspoliiseista ohjasi ne pysäköimään kulmittain näkösuojaksi.

Wisting katsoi vielä kerran pyöreää päätä ja käveli sitten pois hitain, raskain askelin.

4

E nsimmäiset auringonsäteet tunkeutuivat harmaan pilvi-
peitteen läpi kun Line ohitti Tønsbergin liittymän.

Hän suoristi selkäänsä, kumartui vähän eteenpäin ja katsoi sisäpeiliin. Veti pörröisestä otsatukasta pari suortuvaa alemmaksi ja mietti oliko leikkauttanut hiukset liian lyhyiksi, mutta päätti sitten että kampaus sopi hänelle hyvin.

Vatsassa tuntui mukavaa kihelmöintiä niin kuin aina kun hän kirjoitti tapauksesta, josta ei vielä tiennyt miten se päättyisi mutta otsikot olisivat varmasti suuria.

Siniset, tarkkaavaiset silmät katsoivat uudestaan peiliin. Hän hymyili.

Kun lehteen haastateltiin tunnettuja henkilöitä, heitä pyydettiin joskus piirtämään viiva elämästään. Punainen, aaltoileva käyrä, jossa oli korkeita huippuja ja syviä laaksoja. Linestä tuntui, että hänen oma elämänsä oli nyt yhdellä huipulla. Käyrä oli ollut hyvin mutkainen niinä kahtena vuotena jotka hän asui Jacob Loen kanssa, mutta se kaikki oli jo jäänyt taakse. Käyrän alin kohta oli ollut kaksi vuotta sitten kesällä, kun äiti oli kuollut työskennellessään Afrikassa kehitysaputehtävissä.

Korkein huippu tähän mennessä oli ollut varmaankin silloin, kun hän paikallislehden vastapalkattuna sijaisena kirjoitti uutisjutun, joka herätti huomiota ulkomailla asti. Hän oli sattumalta

päässyt erään terroristin jäljille, miehen joka oli maailman etsityimpiä. Sillä kertaa hän joutui hengenvaaraan ja punainen käyrä olisi voinut katketa siihen. Sen sijaan hän saikin erinomaisen alun toimittajanuralleen, ja osittain sen tapauksen ansiosta hänellä oli laukussaan Verdens Gangin toimittajakortti. Lehti oli Norjan suurin ja sillä oli päivittäin yli miljoona lukijaa.

Line nojasi penkinselustaan ja hyräili laulua, joka kuului radion aamulähetyksestä. Hän uskoi että parhaat ajat olivat vielä edessäpäin. Punainen käyrä ei ollut korkeimmillaan, koska seurustelukumppani puuttui. Hän kaipasi ihmistä jonka kanssa voisi jakaa elämänsä, mutta tällä hetkellä sellaisen etsimiseen ei ollut aikaa.

Hän vilkaisi viereisellä penkillä olevia papereita, lehden arkistosta tulostettuja kuvia sinisestä matkalaukusta, johon oli liimattu Mikki Hiiri -tarroja. Kuvat oli otettu tiedotustilaisuudessa kotikaupungin poliisitalolla. Isäkin näkyi parissa niistä. Kuvat olivat hyviä, isä katsoi tummin silmin kameraan toinen käsi matkalaukun päällä. Line tunsu isänsä ja tiesi, että arvovaltaisen katseen takana oli suurta hämmennystä.

Isä on laihtunut, hän ajatteli ja keskittyi sitten taas ajamiseen. Isä oli ollut aina hyvinvoiva ja muutaman kilon pudotus oli ollut vain eduksi, mutta nyt hän alkoi olla liian laiha. Piirteet olivat terävämmät kuin ennen, poskipäät törröttivät kulmikkaissa kasvoissa. Tumma tukka oli vieläkin tuuhea mutta alkoi harmaantua.

Line vilkaisi kuvaa uudestaan. Jollain tavalla isä oli hänen elämänsä kiintopiste. Vaikka isällä oli jatkuvasti jokin tutkinta meneillään, hänellä oli aina aikaa tyttärelle. Hän oli tullut kaikkiin koulun juhliin ja käsipallo-otteluihin, usein viime hetkellä mutta tullut kuitenkin. Ja hänellä oli aina aikaa kuunnella, jos Line halusi puhua. Lisäksi hänellä oli harvinainen kyky ymmärtää ja antaa hyviä neuvoja.

Isä oli ymmärtänyt silloinkin kun Line oli keskeyttänyt opintonsa ja ottanut sijaisuuden paikallislehdestä, vaikka siitä seurasi-kin vaikeita tilanteita kun Line kirjoitti tapauksista, joita isä tutki.

Line tiesi että isä oli ylpeä hänestä. Heidän työssään oli oikeastaan paljon samaa. Jos halusi saavuttaa tavanomaista parempia tuloksia, täytyi olla valmis ponnistelemaan. Työssä tarvittiin luovuutta, vaistoa ja sosiaalisia taitoja. Täytyi osata luoda yhteyksiä, houkutella ja joskus huijatakin ihmisiä kertomaan. Sellaisia valmiuksia ei saanut lukemalla. Tavalliselle rivitoimittajalle työ oli pelkkä tulonlähde. Linelle siitä oli tulossa elämäntapa. Se oli suurelta osin isän ansiota.

Puhelin soi laukussa samalla hetkellä kun radiouutiset alkoivat. Line kaivoi toisella kädellä puhelinta esiin mutta kuunteli koko ajan, mitä uutistoimittaja sanoi. Tähän asti aamulähetyksissä oli kerrottu enimmäkseen Yhdysvaltain presidentinvaaleista ja kansainvälisestä rahoituskriisistä.

Yhtäkkiä hän säpsähti. Aamun aikana oli tapahtunut jotain. Pääuutinen oli muuttunut.

”Larvikin torilta on löytynyt kuollut ihminen ja Vestfoldin poliisi tutkii tapausta murhana”, radiossa sanottiin.

Line katsoi puhelimen näyttöä ja tunnisti toimituksen numeron, mutta ei vastannut vaan keskittyi kuuntelemaan radiota. *”Poliisi on eristänyt torilta suuren alueen ja antaa asiasta hyvin vähän tietoja.”*

Line vastasi puhelimeen ja arvasi mitä asia koski.

”Muutos suunnitelmiin”, uutispäällikkö ilmoitti Akersgatalta. ”Kotikaupungistasi on löydetty ruumis. Milloin olet perillä?”

Line vilkaisi kojelaudan kelloa.

”Kahdenkymmenen minuutin kuluttua.”

”Silloin ehdit meiltä ensimmäisenä.” Toisesta päästä kuului papereiden rapinaa. ”Vihjeen antaja oli kuollut asian äidiltään. Äiti oli löytänyt ruumiin. Ilmeisesti katkaistun pään, joka oli pistetty seipään kärkeen. Asiaa ei ole vahvistettu, mutta todennäköisesti se pitää paikkansa. Puoli toria on eristetty eikä yksikään poliisi ehdi vastata puhelimeen.”

”Voi luoja”, Line ähkäisi.

”Jos se pitää paikkansa niin tästä tulee iso juttu. Lähetämme yhden ryhmän täältä ja toisen Skienin aluetoimituksesta. Nettilehti lähettää omaa väkeään, mutta he haluavat sinulta jutun heti kun saat jotain kokoon.”

Linen kämmenet hikosivat ja hän kevensi vähän kaasujalkaa. Tuntui melkein, että hän oli joutunut astumaan liian suuriin saappaisiin.

5

Komisario William Wisting oli käynyt toimistossa hake-
massa uuden muistikirjan. Puhtaisiin sivuihin ja vasta-
teroitettuun lyijykynään liittyi aivan oma tunnelmansa.

Hän istuutui kokouspöydän päähän, painoi itsevarmasti ky-
nän muistikirjan ensimmäiselle sivulle ja veti keskelle sivua pys-
tysuoran viivan. Sen vasemmalle puolelle hän kirjoitti *rasismi*.
Oikealle puolelle hän kirjoitti *kunnia*. Nämä olivat tulleet ensim-
mäisinä mieleen, kun hän mietti irvokkaan teon motiivia. Hän
nojasi taaksepäin ja katseli rikostutkijoita, joita tuli sisään ja is-
tui vapaille paikoille. Osaston koko väki oli tulossa.

Hän nyökkäsi Torunn Borgille, kun tämä istuutui pöydän pit-
kän sivun keskivaiheille. Ruskeiden silmien ympärillä oli ohui-
ta ryppyjä. Wisting näki Torunnin katseesta, että hän oli kuullut
sen vähän mitä tapauksesta tiedettiin ja huolestunut. Torunn oli
ollut mukana melkein kaikkien isojen tapausten tutkinnassa ja
Wisting piti häntä yhtenä parhaista taktisista tutkijoistaan. Hän
oli tehokas, innostunut ja pätevä, mutta hänen tärkein ominai-
suutensa oli taito esittää oikeita kysymyksiä.

Nils Hammer pudotti muistikirjansa pöydälle Torunnia vas-
tapäätä ja veti tuolinsa lähemmäksi pöytää. Nämä kaksi tutki-
jaa olivat toistensa vastakohdat, jotka eivät täydentäneet toisiaan

eivätkä vetäneet toisiaan puoleensa, mutta heidät Wisting valitsi aina ensimmäisinä kootessaan tutkintaryhmää.

Hammer oli metri yhdeksänkymmentä senttiä pitkä ja painoi melkein sata kiloa. Hänellä oli leveät hartiat ja suuret kädet, joiden selkämyksissä kasvoi vaaleaa karvaa. Vuosien mittaan hän oli edennyt urallaan huumeryhmän johtoon ja oli omalla alallaan maan arvostetuimpia tutkijoita. Kukaan ei tuntenut paikallista alamaailmaa paremmin kuin hän. Työ huumeosastolla oli kuitenkin kuluttavaa. Hammerista oli tullut karkeapuheinen ja hän oli oppinut käyttämään tutkinnassa kyseenalaisia oikoteitä.

Tarkastaja Audun Vetti istuutui Wistingin oikealle puolelle pöydän päähän. Hän oli syyttäjäpuolen johdossa ja muodollisesti vastuussa tutkinnasta. Vaikka hän oli Wistingiä pari vuotta nuorempi, hän näytti vanhemmalta. Kasvot olivat luisevat, otsa leveä ja leuka voimakas. Posket olivat painuneet kuopalle. Ohut harmaa tukka oli kammattu kaljun pääläen peitoksi. Hän oli riisunut puvuntakkinsa tuolinselestalle ja pieni vatsakumpu pullotti vyön päällä. Partaveden tuoksuun sekoittui hienhajua.

Jostain syystä Vetti oli aina mielissään kun sai kuvansa lehteen. Hän antoi auliisti lausuntoja meneillään olevista tutkinnoista, käytti suuria sanoja ja kertoi usein enemmän kuin olisi ollut tarpeen. Sen ansiosta hänellä oli hyvät suhteet moniin rikostoimittajiin, mutta kireät välit Wistingin kanssa. Tarkastaja ei ymmärtänyt poliisin taktisia menetelmiä ja oli monta kertaa aiheuttanut suurta vahinkoa, joka oli ollut vähällä kaataa koko tutkinnan. Riitti jos hän paljasti toimittajille, että poliisit olivat löytäneet rikospaikalta kengänjälkiä. Rikollisetkin lukivat lehtiä ja hävittivät kengät kiireesti, jos poliisi arveli niiden auttavan tapauksen selvittämisessä.

Vetti hypisteli paidankauluksen kärkeä ja selvitti kurkkuaan. Wisting alkoi puhua ennen häntä.

”Kiitos kun tulitte”, hän aloitti ja vilkaisi raporttia ilmoituksesta, joka oli merkitty poliisipäivystyksen kirjoihin vajaat kaksi

tuntia sitten. Tiedot olivat kaikille tuttuja, mutta silti tutkijat kohensivat ryhtiään ja valmistautuivat kirjoittamaan muistiin uusia näkemyksiä, tärkeitä tietoja ja työtehtäviä.

”Kello 06.59 meille soitti nainen, joka oli ollut menossa töihin torin laidalla olevaan kirja- ja paperikauppaan”, Wisting jatkoi.

”Ark Farrisiin”, täydensi hänen vasemmalla puolellaan istuva rikostutkija. Jan Osther oli ollut osastolla runsaan vuoden ja tullut tunnetuksi suorastaan kiusallisesta pikkutarkkuudestaan. Ominaisuus oli rikostutkijalle tärkeä, mutta usein se oli myös ärsyttävä.

Wisting nyökkäsi ja käänsi viimeisen sivun esiin.

”Vera Kvålsvik, syntynyt 16. elokuuta 1958”, hän luki ollakseen yhtä täsmällinen. Nimessä oli jotain tuttua, mutta hän ei muistanut mistä syystä.

”Hän ilmoitti löytäneensä katkaistun pään seipäässä kukkapenkissä keskellä toria”, Wisting jatkoi. Hän kääntyi katsomaan ulos ikkunasta. Poliisitalolta oli löytöpaikalle vain runsaat sata metriä. Jos välissä ei olisi ollut kerrostaloja, he olisivat voineet katsella rikospaikkatutkijoita ikkunasta.

”Oliko seiväs ollut siellä ennestään vai oliko se tuotu samalla kertaa?” joku tutkija kysyi.

Tällaisissa kokouksissa tuli aina välihuomautuksia ja keskeytyksiä. Se oli joskus turhauttavaa, mutta piti samalla heidät kaikki valppaina.

”Ilmeisesti tekijät toivat sen mukanaan”, Wisting vastasi ja ymmärsi hyvin, miksi asiasta kysyttiin. Rikospaikalle jätetty tuntematon esine oli aina johtolanka.

”*Tekijät?*” Nils Hammer toisti. ”Viittaako jokin siihen, että heitä oli enemmän kuin yksi?”

”Se on pelkkä oletus”, Wisting vastasi. ”Oletan että seipään pystyttäjiä oli kaksi, mutta ei se tarkkaan ottaen ole ollut välttämätöntä.” Hän odotti hetken muita välihuomautuksia ja jatkoi sitten: ”Mortensen on edelleen löytöpaikalla. Uhri on nuo-

ri tyttö, ulkomaalaistaustainen, luultavasti jostain Keski-Aasian maasta.”

”Kristalliyö”, Jan Osther laushti.

Wisting teki muistiinpanon sivun *rasismi*-puoliskolle. Hän oli huomannut saman kuin nuori poliisimies, mutta antoi tämän selittää.

”Marraskuun yhdeksännen ja kymmenennen päivän välinen yö oli lähtölaukaus natsi-Saksan juutalaisvainoille”, Jan Osther aloitti. ”Satoja juutalaisia tapettiin, synagogia poltettiin ja kauppoja tuhottiin. Tuhansia vietiin keskitysleireille. Kun natsijoukot olivat riehuneet juutalaiskortteleissa, kaduilla oli niin paljon kimaltelevia lasinsirpaleita että yölle annettiin nimeksi Kristallnacht, kristalliyö.”

Rikostutkija kumartui pöydän ylle kuin merkiksi, että oli pääsemässä varsinaiseen asiaan.

”Viime vuosina Euroopan maiden nationalistit ovat juhloneet kristalliyötä. Se on vieläkin väkivaltainen yö, uusnatsit hakkaavat poliittisia vastustajiaan ja muita vihansa kohteita.”

”Tarkoitatko, että tämän tapauksen motiivina voi olla rasismi?” Hammer kysyi.

”Fasismi, natsismi, rasismi ja etniset puhdistukset eivät vältettävästi kuulu vain menneisyyteen”, Osther vastasi. ”Ne ovat myös nykypäivää. Viha muslimeita ja muita ’ei-länsimaalaisia’ kohtaan on auttanut rasisti- ja natsijärjestöt uuteen nousuun. Monissa Euroopan maissa niiden kannattajat tappavat ja pahoinpitelevät joka vuosi lukuisia etnisiin vähemmistöihin kuuluvia ihmisiä.”

Audun Vetti kohensi ryhtiään.

”Tarkoitatko Isänmaallista rintamaa?” hän kysyi.

Wisting huomasi, miten tarkastaja innostui mahdollisesta rasismimotiivista, joka nostaisi lehdistön kiinnostuksen huipulukemiin. Hän merkitsi muistiin uusnatsijärjestön nimen. Sillä oli jäseniä myös Larvikin seudulla. Toistaiseksi he olivat

tyytyneet töhrimään moskeijoiden seiniä ja levittämään rasistista propagandaa, mutta Jan Osther oli oikeassa siinä, että tällaiset järjestöt olivat alkaneet kasvaa. Isänmaallinen rintama ihanoi muinaispohjoismaista tarustoa ja yllytti muukalaisvihaan. Se houkutteli nuoria ihmisiä, jotka vastustivat yhteiskuntaa muutenkin ja hyväksyivät järjestön rasistisen ja väkivaltaisen ajatusmaailman. Nuoria ihmisiä, jotka olivat valmiita menemään pitkälle saadakseen ihailua ja hyväksyntää, jota eivät muuten yhteiskunnassa saaneet.

”Näin varhaisessa vaiheessa emme voi suunnata tutkintaa yksittäisiin henkilöihin tai tiettyihin piireihin”, Wisting sanoi. ”On pidettävä kaikki mahdollisuuden avoimina. Tällä hetkellä tärkeintä on selvittää, kuka tyttö oli.”

Wisting katsoi Torunn Borgia, joka oli tehnyt hakuja tietokannoista ennen kokousta.

”Meille ei ole tullut katoamisilmoitusta työstä, joka voisi sopia tuntomerkkeihin”, Torunn sanoi ja selasi papereitaan. ”Haugesundissa on yksi tyttö karannut sijaiskodista, mutta se ei ilmeisesti ollut ensimmäinen kerta. Myös Oslossa on pari tyttöä kateissa, mutta he olivat soittaneet vanhemmilleen eilen illalla ja oleskelevat luultavasti Tanskassa.”

”Tyttö on voinut olla maassa laittomasti”, Hammer arveli. ”Tai sitten se oli kunniamurha.”

Wisting nyökkäsi merkiksi, että arvosti kaikkia ehdotuksia, teki muistiinpanoja ja käänsi sitten puhtaan sivun jakaakseen työtehtävät.

”Minä hoidan tiedotuksen”, tarkastaja ilmoitti ennen kuin Wisting ehti aloittaa. ”Tällaisessa tapauksessa on erityisen tärkeää tehdä yhteistyötä toimittajien kanssa, niin että he innostavat yleisöä antamaan meille tietoja.”

Wistingin mielessä käväisi, että tarkastajaa innosti huomionkipeys, mutta hän torjui ajatuksen. Tällä kertaa tiedotusvälineiden painostus olisi ankaraa. Tiedotustilaisuuksia täytyisi pitää

jatkuvasti ja toimittajat soittelisivat koko ajan. Poliisipäällikkö ja ministeriö lisäisivät painetta omalta osaltaan. Myös valtakunnantason poliitikot sekaantuisivat asiaan varmasti. Hän oli hyvillään, että joku hoitaisi yhteydenpidon hänen puolestaan.

”Olen neuvotellut poliisipäällikön kanssa ja kutsunut toimittajat koolle kahdeksitoista”, Vetti jatkoi kääntyen Wistingiin päin. ”Me tapaamme ennen sitä. Ellei tyttöä ole tunnistettu, keskitymme siihen aiheeseen.”

Wisting nyökkäsi ja oli kerrankin samaa mieltä. Hän yskähti ja sanoi Nils Hammerille: ”Järjestä kyselykierros.” Hän rasti tämän tehtävän muistikirjasta ja jatkoi: ”Saat neljä miestä mukasi.” Hän osoitteli tutkijoita. ”Puhutatte kaikkia, jotka asuvat torinlaidan taloissa ja sivukaduilla, sekä kaikkia jotka olivat yöllä liikkeellä – taksikuskeja, vartijoita, lehdenjakajia ja muita vastavia. Haluan yhteenvedon kaikista havainnoista.”

Hammer nyökkäsi, ja Wisting osoitti kynällä Jan Ostheria.

”Sähköiset jäljet”, hän sanoi ja huomasi, että innokas rikostutkija pettyi saatuaan tällaisen rutiinitehtävän. ”Saat kaksi miestä avuksi. Yhteenvedo kaikista keskustan alueella soitetuista puheiluista viime yöltä, pankkikorttien käyttö ja valvontakameroiden tallenteet huoltoasemilta, pankeista ja niin edelleen – kaikki.”

”Unohdat sumun”, Jan Osther huomautti.

”Hanki tallenteet silti”, Wisting sanoi ja jatkoi: ”Toivotaan että murhaaja kävi yöllä huoltoasemalla ostamassa tupakkaa.”

Hän jakoi muut tehtävät, ja tuolit alkoivat kolista kun rikostutkijat nousivat ja lähtivät. Lopulta kokoushuoneessa istuivat vain hän ja Torunn Borg.

”Sinä jäät tänne minun kanssani”, Wisting sanoi. ”Tarvitsen jonkun avuksi pitämään lankoja käsissä.”

6

Line kääntyi moottoritietä kaupunkiin. Hän piteli toisella kädellä kiinni ratista ja veti toisella tietokoneen laukusta. Kuvat isästä ja sinisestä matkalaukusta luiskahtivat penkillä kumimatolle ja siitä hän muisti, että naisen kanssa sovittu tapaaminen täytyisi peruuttaa. Hän jätti tietokoneen penkille, otti puhelimen ja kirjoitti lyhyen viestin, että hänelle oli tullut este ja hän ottaisi yhteyttä lähipäivinä. Sitten hän etsi puhelimen muistista Suzannen, z:lla kirjoitettuna, ja lähetti viestin. Kymmenen sekunnin kuluttua tuli vastaus: ”OK”.

Tietokoneen käynnistymiseen kului puoli minuuttia. Hän naputteli yhdellä kädellä ja avasi VG:n nettisivut.

Tapaus oli pääuutisena.

RUUMISLÖYTÖ TORILLA, kuului hätkähdyttävä otsikko, ja alapuolella oli hieman epätarkka kuva, jonka joku lukija oli ottanut kännykkäkameralla. Siinä virkapukuinen konstaapeli, jota Line ei tuntenut, veti poliisin sulkunauhaa. Taustalla näkyi paloauto ja kaksi poliisiautoa.

Line avasi artikkelin ja vilkuili vuoroin tietä ja vuoroin penkillä olevan tietokoneen ruutua. Nettitoimitus oli liittännyt mukaan kartan, johon Larvik oli merkitty punaisella nuolella. Line luki ajaessaan. Poliisipäivystyksen johtaja vahvisti, että *murhatutkinta aloitettiin, kun satunnainen ohikulkija löysi aikaisin*

aamulla kuolleen henkilön torilla olevasta kukkapenkistä. Uhrin sukupuolesta ja iästä ei ollut toistaiseksi tietoa.

Nettitoimittaja ei siis ollut onnistunut saamaan vahvistusta tiedoille, jotka lehteen soittanut nainen oli kertonut – että kyseessä oli vain uhrin pää.

Poliisi on eristänyt laajan alueen ja paikalle on ajettu kaksi paloautoa näkösuojaksi, Line luki edelleen. Palstan täytteeksi oli lisätty, että poliisi on antanut hyvin vähän tietoja. Lopussa luki: VG Nett palaa asiaan myöhemmin.

Line nielaisi. Oli hänen tehtävänsä hankkia lisätietoja yli miljoonalle lukijalle.

Hän katsoi, mitä muissa suurimmissa nettilehdissä kerrottiin. Aftenposten oli haastatellut samaa päivystysjohtajaa ja artikkeli oli lähes täsmälleen samanlainen. Dagbladetissa ei ollut vielä omia tietoja, se vain siteerasi VG:tä. Line katsoi vielä mitä Østlands-Postenissa kerrottiin. Paikallislehdellä oli hämmästyttävä taito päivittää nettisivujaan. Otsikko oli sama kuin VG:ssä, RUUMISLÖYTÖ TORILLA. Lehdellä oli oma web-kamera torin laidalla sijaitsevan talon katolla ja nettisivulla kehoitettiin: *seuraa poliisin työtä*. Viimeisin kuva jutussa oli päivitetty vajaa minuutti sitten. Se oli otettu asiaankuuluvan kaukaa ja siinä näkyi joukko uteliaita katsojia, jotka olivat kokoontuneet torin kulmaukseen, mutta myös osa eristetystä alueesta. Yksityiskohdat olivat kuitenkin niin epäselviä, ettei kuvasta nähnyt mitä poliisi alueella teki.

Line käsitti kuvan perusteella, että olisi helpointa jättää auto Lilletorgetille ja mennä sieltä kävelykatua pitkin. Hän painoi tietokoneen kannen kiinni ja ajoi loppumatkan parin sivukadun kautta.

Hän otti laukkunsa ja avasi oven. Autosta noustuaan hän pysähtyi hetkeksi. Hän ei ollut käynyt kotikaupungissa neljään kukauteen. Isää hän oli käynyt tapaamassa muutaman kerran, mutta silloin hän oli ajanut suoraan Staverniin lapsuudenkotiinsa.

Hän katseli talojen rapistuneita ja ankeita seiniä ja kuuli pyök-kimetsän suhinan. Metsä kohosi harjulla keskustan takana kuin kaupungin katto. Hänen kaupunkinsa. Pariin harmaaseen kivi-seinään oli tullut muutama töherrys lisää ja uusi kampaamo oli avattu. Muuten kaikki oli ennallaan.

Hän sulki autonoven ja lähti kävelemään toria kohti. Tumma pilvi tuli auringon eteen ja kaikki haalistui harmaaksi. Jokin on toisin, hän ajatteli. Tuntui kuin kaupungin olisi vallannut outo ja synkkä levottomuus.

Hän lähestyi sulkunauhoja. Keski-ikäinen nainen erosi katsojajoukosta kadun päässä ja lähti kävelemään häntä koh-ti. Kasvot olivat tutut ja ilme vakava. Hetken mietittyään Line muisti, että naisen poika oli ollut samalla luokalla alakoulussa. Nainen oli töissä kenkäkaupassa, jossa Line oli asioinut äitinsä kanssa monta kertaa. Tavallisissa oloissa he olisivat tervehtineet, hymyilleet toisilleen ja ehkä pysähtyneet vaihtamaan pari sanaa. Nyt kumpikin vain nyökkäsi lyhyesti.

Katsojien joukossa oli monta tutun näköistä ihmistä. Koti-kaupungin asukkaita. Kolea tuulenpuuska pörrötti Linen tukkaa. Selässä tuntui kylmiä väreitä kun hän ajatteli, että sulkunauhojen takana oleva uhri voisi olla joku tuttu.

Østlands-Postenin toimittaja Garm Søbakken oli myös pai-kalla. He olivat tehneet yhdessä töitä kun Line oli sijaisena pai-kallislehdessä. Garm ei ollut vielä huomannut häntä eikä hän ha-lunnutkaan tavata Garmia.

Narvesen-kioskin portailla seiso i toinen mies, joka oli selväs-ti toimittaja. Olkapäällä roikkui iso kamera ja mies puhui kiih-keästi puhelimeen. Line ei ollut nähnyt häntä aiemmin. Mies oli hänen ikäisensä, hoikka mutta leveäharteinen, ja hänellä oli hie-kanvärinen tukka. Otsatukka törnätti pystyssä kuin hain evä.

Line kääntyi selin mieheen ja meni sulkunauhan viereen. Sen toisella puolella seiso i Frank Kvastmo. Roteva mies oli ollut po-liisina yhtä kauan kuin isä, mutta kuului edelleen järjestyspuolen